

LAGAM PI
LAPENY

10

MA JO MATINO
GIPENYO

LOK MA TYE I IYE

- 1 An Mono Abedo Anga?
- 2 Pingo Aparo Tutwal pi Kit ma Anen Kwede?
- 3 Atwero Lok ki Lunyodona Nining?
- 4 Ngo ma Myero Atim ka Atimo Bal?
- 5 Ka Atye ka Nongo Ayela i Cukul Kono?
- 6 Atwero Lweny ki Lyeto ma a ki Bot Luwota Nining?
- 7 Atwero Lweny ki Dic me Donyo i Tim me Buto Nining?
- 8 Ngo ma Myero Ange i Kom Tim me Diyo Dano i Buto?
- 9 Tika Omyero Aye ni Kwo Ocake Pire Kene?
- 10 Baibul Twero Konya Nining?

Nying jo mogo ma tye i brocuwa man kiloko woko.

Buk man pe kicato. Kicoyo me pwonyo dano ki Baibul i wi lobo ducu dok yub man jenge i kom mot ma dano miyo kun a ki i cwinygi.

Ka imito miyo mot, cit i kabedowa me intanet me www.jw.org/ach.

Ka pe dok kinyuto mapatte, Ginacoya ducu kikwanyo ki i Baibul me leb Acholi me mwaka 1985 pa Bible Society of Uganda, kun kitiyo ki nukuta me kare-ni. Ka ma kiketo *NW* i nge tyeng mo, nongo nyuto ni kigonyo oa ki i leb Muno me *New World Translation of the Holy Scriptures*.

Lagam pi Lapeny 10 ma Jo Matino Gipeny

Answers to 10 Questions Young People Ask Kigoyo i Mai 2016

Acholi (ypq-AC)

© 2016

Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania

Jo Mucoyo

Printed by Watch Tower Bible and Tract Society of South Africa NPC
1 Robert Broom Drive East, Rangeview,
Krugersdorp, 1739, R.S.A.

Made in the Republic of South Africa
Kiyubo ki i Republic of South Africa

1

An Mono Abedo Anga?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Ngeyo ngat ma in ibedo ki gin ma in icung pire bikonyi me moko tam me ryeko ka kiketo lyeto i komi.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: Karen, ma mwakane pud tidi, oo i pati dok ma peya orii kadi pi dakika apar, owinyo dwan ngat mo ma en ngeyo kun loko ki i ngeye.

“Pingo icung acunga kenyu?”

Karen olokke oneno ka lareme Jessica omako cupa aryo ma pud kiyabo wigi ayaba. En ngeyo ni kongo aye tye i cupa magi. Jessica ocwalo cupa acel cok ki wang Karen ci owacci, “In pud itidi ma pe itwero bilo kongo ce?”

Karen mito kwerone woko, ento Jessica obedo lareme. Dok Karen pe mito ni lareme otam ni en pe ngeyo camo kwo. Dok bene, Jessica obedo anyaka ma kite pe rac. Dong ka *en* tye ka mato kongo, ci nen calo pe obedo gin marac tutwal. Karen otamo kekene ni, ‘Obedo kongo mamwa, pe rom ki mato jayi.’

Kono in aye ibedo Karen, ngo ma onongo ibitimo?

TAM KONG!

Me moko tam maber i cawa ma kit man, myero iniang *ngat ma in ibedo*. Niango man a ki i cwinyi dok weko ingeyo gin ma in icung pire. Ngec man mini kero me doro kwoni me ka weko ni jo mukene aye gudor piri.—1 Jo Korint 9:26, 27.

In itwero dongo kero meno nining? Yo maber me cakone aye me gamo lapeny ma lubo-ni.

1

TEKONA TYE KWENE?

Ngeyo dironi ki kiti mabeco bikonyi me dongo gen i komi kekeni.

LANEN ME BAIBUL: Lakwena Paulo ocoyo ni: “Gwok nyo pe aryek i lok, ento aryek i ngec mada.” (2 Jo Korint 11:6) Kit macalo Paulo onongo ngeyo Ginacoya i yo matut-ti, en ocung matek ka jo mukene gupyem kwede. En pe oweko lok maraco pa jo mukene okwanyo gen woko ki i kome. —2 Jo Korint 10:10; 11:5.

NGINE KEKENI.

Piny kany, co *diro* nyo *ryeko* mo ma in itye kwede.

Co bene kit maber mo ma itye kwede. (Me labolle, in mono iparo pi dano? cinggi yot? igenne? igwoko cawa?)

2

GORONA TYE KWENE?

Kit macalo nyor matek twero cod woko ki ka ma goro, in bene kiti twero balle woko ka ce iweko goroni aye doro kwoni.

LANEN ME BAIBUL: Paulo onongo ngeyo gorone. En ocoyo ni: “Amaro kwano cik pa Lubanga, kun alwodo lokke ki iya. Ento dok aneno cik mukene i dul koma ducu, kun tye ka lweny ki cik ma i tamma, tera i opii i te cik me bal ma bedo i dul koma ducu.”—Jo Roma 7:22, 23.

NGINE KEKENI.

Goroni mene ma myero ipwony kit me loyone?

Ka ingeyo ngat ma in ibedo ki gin ma icung pire, ibedo calo yat ma lwite odonyo matut i ngom, ma twero cung matek kadi yamo magwar kodo

3

AN ATYE KI YUB ANGO?

Tika itwero ito boda boda ci iwaco ki langwec ki boda ni obed ka lworo kabedo acel moni wang ma moo otum woko ki i pikipikine? Meno tim me mingo dok ma balo cente nono!

Pwony angu ma wanango? Bedo ki yub tiro kwoni dok weko pe ibedo calo ngat ma tye ka lworo kabedo acel moni keken. Myero ibed ki yub i kom ka ma imito o iye ki kit me o kunnu.

LANEN ME BAIBUL: Paulo ocoyo ni: “An mera aringo atir ma pe acabbe atata.” (1 Jo Korint 9:26) Ma ka kuro akura ni jami otimme i kwone, Paulo oketo yub ci oyelle me cobogi.—Jo Pilipi 3:12-14.

NGINE KEKENI.

Piny kany, co piny yub adek ma imito cobogi i mwaka manyen. _____

4

JAMI ANGO MA AN AYE IYE?

Ka pe iye i kom gin mo, ci ibibedo ngat ma pe twero moko tamme. Calo langogo (agogo), ibibedo ka loko kalani wek ibed cal ki luwoti—man obedo gin ma nyuto atir ni pe ingeyo ngat ma *in* ibedo nyo gin ma icung pire.

Ki tungcel, ka jami ma itimo rwatte ki niyeni, ci ibicung matek labongo yenge—kadi bed jo mukene guketo lyeto i komi.

LANEN ME BAIBUL: I kare ma lanebi Daniel pud tye mwaka apar ki wiye, en “omoko tamme” me lubo cik pa Lubanga, kadi bed en onongo pe tye kacel ki lupacone. (Daniel 1:8) I timo man, Daniel *ocung matek pi gin ma en ye iye*.

NGINE KEKENI.

Jami angu ma in iye? Me labolle: In tika iye i kom Lubanga? Ka kumeno, ci pingo? Ngo ma weko *in* imoko atir ni Lubanga tye? _____

Tika iye ni cik pa Lubanga ma kwako kit matir tye pi ber bedoni? Ka kumeno, ci pingo? _____

I agikkine, in imito ni ibed calo ngo—oboke ma opoto piny ma yamo bayo tungi ki tungi nyo yat ma ocung matek ma kadi yamo ma kodo matek pe romo yengone? Niang ngat ma in ibedo ki gin ma icung pire, ci ibibedo calo yat meno. Man bikonyi me gamo lapeny ni, *An Mono Abedo Anga?*

GIN MA ABITIMO

Kong dok inen yub adek ma icoyo piny i te lapeny me 3. Co piny gin acel ma itwero timone i *dwe-ni* me cobo yub acel acel.

Yub me 1 _____

Yub me 2 _____

Yub me 3 _____

2

Pingo Aparo Tutwal pi Kit ma Anen Kwede?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Jami mukene pigi tego loyo kit ma inen kwede.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: Ka teke Julia oneno calle i kiyo, gin ma en neno keken aye cweyo. En loko kekene ni “omyero adwok kilona” —kadi bed lunyodone ki lureme giwacce ni “ojony calo tal.”

Cokcok-ki, Julia dong ocako tamo pi jami mogo ma en romo timone wek erweny “kilo aryo keken.” Gin ma myero en otim aye rii kec pi nino mogo . . .

Ka iwinyo calo Julia, ngo ma onongo ibitimo?

TAM KONG!

Paro pi kit ma inen kwede pe rac. Adada, Baibul loko i kom kit ma mon ki co mogo onongo gimwonya kwede, calo Cara, Lakeri, Abigail, Yucepu, ki dong Daudi. Baibul waco ni nyako ma nyinge Abicagi “onongo mwonya mada.”—1 Luker 1:4.

Ento, bulu mapol dok gitye ki par *mukato kare woko* pi kit ma ginen kwede. Man twero kelo pekki mapol. Tam kong:

- I kwed mo ma kitimo i lobo Amerika, pacen 58 pa anyira guwacci gucwe adada, kun i ada pacen 17 keken aye onongo gucwe.
- I kwed mukene ma kitimo i Amerika, kinongo ni pacen 45 pa mon ma *gujony* onongo kara gitamo ni gipek tutwal!
- I tutegi me doko tidi, bulu mogo gunongo two *anorexia*, ma obedo two ma romo neko ngat moni pien ni en kwero camo cam pi lworo ni ebicwe woko.

Ka itye ka twoyo two *anorexia* nyo two mukene ma bino pi mito bedo tidi, *nong kony*.
Cak ki tito pekoni bot lanyodoni nyo laremi mo madit ma igeno. Baibul wacci:
“Larem me ada bedo ki mar kare ducu, dok bene bedo macalo omeru i kare me can.”
—Carolok 17:17, NW.

ALOKALOKA MABER LOYO MA ITWERO TIMONE!

Adada, cwiny ngat moni aye weko dano meno bedo mwonya nyo pe.
Tam kong i kom Abcalom, wod pa Kabaka Daudi. Baibul wacci:

*“Pe tye ngatti mo ma giboro mwonyane makato Abcalom ki i lobo Irael ducu;
kome mwonya cakke ki i tyene nio wa i cwiny dye wiye, kome ducu nen mwonya matek.”*
—2 Camuel 14:25.

Ento, cwiny awobi man onongo opong ki awaka ki woro, dok obedo laroro! Pi meno,
Baibul pe loko maber i kom Abcalom; ma ka meno, nyuto ni oturo gennene labongo
lewic mo dok oneko nek bene.

Pi tyen lok maber, Baibul miyowa tam man:

“Wuruk kit pa dano manyen.”—Jo Epeco 4:24.

“Rukwu pe obed ruk ma nen ki woko . . . , ento rukwu myero obed kit me cwiny ma pe nen.”
—1 Petero 3:3, 4.

Kadi bed miti me bedo mwonya pe rac, ento gin ma pire tek loyo kit ma inen kwede aye kiti.
I agikkine, bedo ki kit mabeco aye bimiyo inen mwonya bot jo mukene loyo bedo ki kom
matek nyo kom ma olunge maber! Anyaka ma nyinge Phylcia owacci, “Bedo mwonya twero
wwayo tam pa dano i komi oyotoyot, ento cwinyi ki kiti mabeco aye wi dano bipo iye loyo.”

NGIYO KIT MA INEN KWEDA

Tika cwinyi pol kare cwer pi kit ma inen kwede?

EE

PE

Ngo ma onongo ibiloko i komi ka onongo itwero?
(Gwel jami ducu ma imito lokone.)

BOR-RI

PEK-KI

YER WI

UMI

WANGI

KALANI

Ka igamo lapeny mukwongo ni ee dok igwelo jami adek nyo makato ma imito lokone,
tam kong: *Romo bedo ni jo mukene pe gineni marac tutwal kit ma inene kwede.*
Yot adada me keto cwinyi mukato kare woko i kom kit ma inen kwede.—1 Camuel 16:7.

Kit ma inene kwede kekeni
romo bedo calo neno cal-li i
kiyo ma loko cal doko pat

GIN MA ABITIMO

Atwero gwoko yotkoma ki timo . . .

Ki tung bota, ryeyo ler koma kwako . . .

Ka larema mo otitta ni etye ka timo jami ma twero wano kome me
dwoko kilone piny abi . . .

MED NGECCI!

Nen vidio ma wiye tye ni *Gin ma
Luwoti Giwaco—Kit ma Inen Kwede*
i www.jw.org/ach. (Yeny i te
BUKKE > VIDIO)

3

Atwero Lok ki Lunyodona Nining?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Ka itye ki wat maber ki lunyodoni, man bimiyo kwoni bedo maber.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: Man Ceng adek otyeno. Geoffrey, ma tye ki mwaka 17, otyeko ticce woko, dok tye atera me bedo piny ka namo! En oyabo TV ci ojany i wi kom ma en maro loyo.

I cawa meno kikome, Babane otuc i doggola ma cwinye pe yom.

“Geoffrey! Pingo itye ka balo cawa i neno TV ma kun omyero ibed ka konyo omeru matidi ki *homework* ma kimiye? In pe itimo gin mo keken ma kiwacci!”

Geoffrey onguro lok ni, “Man dok ocaoko lokke ma jwi-ni.”

Babane odolo bade. “Awobi, iwacci ngo?”

Geoffrey oomo yweyo kun waco ni “Gin mo ku.”

Babane okeco adada dok oloko ki kiniga ni “Pe ilok kweda kumeno!”

Ka onongo nene itye Geoffrey, kono itimo ngo me juko daa-ni?

TAM KONG!

Nywako lok ki lunyodoni tye calo dwoyo mutoka. Ka inongo kigengo yo moni woko, ibitemme me yenyo yo mukene.

ME LABELLE:

Anyaka mo ma nyinge Leah owaco ni, “Anongo ni lok ki babana tek tutwal. I kine mukene aloko kwede pi kare mo, ci en penya ni, ‘Tinna kica, ibedo ka lok kweda?’”

LEAH OLO TWERO YERO ME TIMO JAMI ADEK.

1

Ored i wi babane.

Leah ored ni, “Man obedo gin ma pire tek! Winy lokka ya!”

2

Okwer lok ki babane.

Leah owek lok ki babane i kom pekone.

3

Okur kare mupore, ci oyab lok ki babane doki.

Leah olok ki babane wang ki wang lacen, nyo ocone waraga i kom pekone.

Tam angu ma *in* itwero miyo Leah ni oyer?

TAM KONG: Won Leah tye ki tam mapol i wiye—pi meno, en pe ngeyo ni cwiny nyare tye ka cwer. Dong, ka Leah **oyero tam me 1**, wonne pe biniang gin mumiyo en tye ka redo i wiye. Man pe bimiyo won Leah winyo lokke dok pe nyuto woro bote. (Jo Epeco 6:2) Ki lok ada, yero tam me 1 pe bikonyo ngati mo.

Kadi bed **Yero Tam me 2** romo bedo yo mayot loyo, ento pe nyuto ryeko. Pingo? Pien ni me lweny ki pekkine, Leah myero olok ki babane—dok ka babane bikonye, ci en myero onge gin ma tye ka timme i kwo pa nyare. Kwero lok pe cobo gin mo.

Ka Leah **Oyero Tam me 3**, ci en pe biye ni ariya man ogege ki tute me lok ki babane. Me ka meno, en temo nyamo lok man i kare mukene. Dok ka Leah oyero me coyo waraga bot babane, en twero winyo maber ber cutcut.

Coyo waraga bene romo konye me yero nyig lok mupore me tito pekone kikome. Ka won Leah okwano waraga-ni, en biniang gin ma Leah onongo mito titte dok man romo konye me niang peko pa nyare maber. Pi man, Yero Tam me 3 bikelo adwogi maber bot Leah *ki* babane. Kadi oyero me lok ki wonne wang ki wang nyo coyo waraga bote, timo man rwatte ki tira me Baibul ni “watamu pi gin ma kelo kuc.”—Jo Roma 14:19.

Tam angu mukene ma Leah twero yero me lubone?

Tam kong i kom gin mukene, ci ico piny i kabedo ma kiweko odong nono-ni. Co bene adwogi ma twero bino pi yero me lubo tam meno.

Tam:

Adwogine:

Kit ma omyero pe iwek gigeng ma kiketo i gudo ojuk wotti woko-ni, itwero bene nongo yo me lok ki lunyodoni

TAM ME RYEKO MA TYE I BAIBUL

“Wor woru ki meni.”—Jo Epeco 6:2.

“Lok ma wuloko myero obed lok mamit.”
—Jo Kolocai 4:6.

“Dano acel acel myero owiny lok oyotoyot,
ento pe myero orune me gamone, dok
bene myero odi kinigane.”—Yakobo 1:19.

GWOKKE KI LOKO LOK MA KELO TAM MAPAT

Wi opo ni, gin ma iwaco ki gin ma lunyodoni niang ki i lokki i cawa mukene pe rwatte.

ME LAPORE:

Lunyodoni romo penyi pingo wangi col. Iromo gamo ni, “Pe amito lok iye.”

Ento lunyodoni gubiniang calo iwaco ni: “An pe agenowu, pe atwero lok kwedwu. Abiloko ki lurema i kom peko man ento pe abiloko kwedwu.”

Go kong ni itye ka yelle ki peko mo dok lanyodoni mito konyi, ento iwaco ni: “Pe ipar. Atwero cobone kena.”

Lunyodoni giromo niang lokki kit man:

Yo maber me dok i lok pa lanyodoni aye me waco ni:

GIN MA ABITIMO

I nino mukene ka cwinywa pe mito lok ki lunyodona, abi . . .

Ka lanyodona tye ka diya me lok kwede i kom gin mo ma cwinya pe mito, abi . . .

4

Ngo ma Myero Atim ka Atimo Bal?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Pire tek pien ye balli bimiyo ibedo dano ma genne.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: I kare ma Otim onongo tye ka tuko ki lureme, en obayo odilo ma otyero wang dirica me mutoka pa jirani woko.

Kono in aye ibed Otim, ngo ma onongo ibitimo?

TAM KONG!

ITWERO YERO ME TIMO JAMI ADEK:

- 1 Ngwec woko.
- 2 Kok i kom ngat mukene.
- 3 Tito ki jirani gin mutimme, kun bene ititte ni ibiwaco ki lunyodoni wek gucul pire.

Itwero bedo i atematema me Yero Tam me 1. Ento tye tyen lok mapol mumiyo myero iye balli—kadi bed ityero wang dirica me mutoka nyo itimo gin mo mukene.

TYEN LOK ADEK MUMIYO MYERO IYE BALLI

- 1 Ye balli obedo gin matir me atima.**
Baibul wacci: “Wamito ni wati gin maber i kare ducu.”
—Jo Ibru 13:18.
- 2 Dano pol kare gitimo kica bot jo ma giye balgi.**
Baibul waco ni: “Ngat ma kano balle ma pe tuco, pe bimedde ki bedo ki kwo maber; ento ngat ma tuco balle ka bwoto timogi matwal aye kica bimako Lubanga i kome.”—Carolok 28:13.
- 3 Ma dong pire tek loyo, ye balli yomo cwiny Lubanga.**
Baibul waco ni: “[Jehovah] dag jo ma gitimo gin marac akaka, ento en tye ki gen i kom jo ma kitgi atir.”
—Carolok 3:32.

Karina, ma mwakane tye 20 pe otuco bot wonne ni polic omiye tikitiki pi dwoyo mutoka i cipid ma lamal. Ento en onongo pe twero kano bal man matwal. Karina owaco ni, “I nge kine ka mwaka acel, babana oneno nyinga i tikitiki ma kimiya-ni. Man oweko atingo twon lok madit!”

Pwony ango ma en onongo? Karina owacci: “Kano balwa medo peko ameda i wiwa. Pud myero icul pi balli i kare me anyim!”

KIT ME NONGO PWONY KI I KOM BALLI

Baibul wacci: “Wan ducu ngat acel acel timo lwak roc mapol.” (Yakobo 3:2) Kit ma dong waneno kwede, wanyuto mwolo ki ryeko ka waye balwa—kun waye cutcut.

Gin ma lubo man aye me *nongo pwony* ki i kom balli. Anyaka ma nyinge Vera owacci: “Atemo neno bal acel acel calo yo me pwonye wek okonya me yubo kita ki me cobo peko man i yo mapat i nino mukene.” Kong dong wanenu kit ma itwero timo kwede meno.

**Ikwayo babani ni okonyi
ki pikipikine ento oballe
woko i cingi. Ngo ma
dong ibitimone?**

- ▶ Ling alinga kun itamo ni babani pe bineno ni oballe woko.
- ▶ Tit bot babani gin mutimme kikome.
- ▶ Tit bot babani gin mutimme ento kok i kom ngat mukene.

**Ipoto peny pien pe ikwano.
Ngo ma dong ibitimone?**

- ▶ Wac ni peny obedo tek.
- ▶ Ye ni ipoto peny pien pe ikwano.
- ▶ Wac ni lapwonnyi daji.

Kong dok itam i kom jami aryo ma kiloko i komgi malo-ni, ci item goyo i wi ni in aye (1) babani ki (2) lapwonnyi. Ngo ma babani ki lapwonnyi gubitamo i komi ka iye balli cutcut? Ngo ma gubitamo i komi ka ikano balli woko?

Kong dong itam i kom bal mo ma itimo i mwaka mukato-ni ci igam lapeny magi.

Bal ango ma in itimo? Icobo peko man nining?

- ▶ Akano woko.
- ▶ Akok i kom ngat mukene pi bal man.
- ▶ Aye balla cutcut.

Ka pe iye balli, iwinyo nining i ngeye?

- ▶ Cwinya obedo yom—pien abwot ki i peko!
- ▶ Cwinya obedo ka poto—onongo myero alok lok ada.

Ngo ma onongo myero itim me cobo peko man i yo maber?

Ngo ma ipwonyo ki i kom bal meno?

Bedo ka lwodo bal ma itimo i kare mukato anged obedo calo dwoyo mutokani kun nongo iciko wangi i kiyo ma nyuto jami ma ingeyi

ITAMO NINGO?

Pingo jo mukene pe giye balgi?

Dano gubitamo ningo i komi ka itemo umo balli kare ducu, ento gubitamo ningo ka iye balli?—Luka 16:10.

GIN MA ABITIMO

Pi dwe 12 ma bino-ni, yub ango ma itwero ketone ma lubbe ki kit me cobo balli?

5

Ka Atye ka Nongo Ayela i Cukul Kono?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Kit ma idok kwede i kom ayela ma kiketo i komi romo weko jami doko ber nyo balo abala.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: Thomas pe mito wot i cukul tin. Kadi diki, nyo i nino mo mukene. Pekone ocakke dwe adek anged i kare ma lutino kwan luwote gucako loko anii i kome. Gucako lwonge ki nying mogo maraco. I kare mukene ngat moni romo dipo Thomas, reto bukke ma i cinge woko piny ci timme calo pe otimo akaka, nyo latin mo ma tye i gurup i ngeye romo core, ci ka Thomas olokke en pe twero ngeyo ngat ma ocore. Laworo, ayela man omedde odoko rac atika i kare ma ngat moni ocwale lok me bwura ki i Intanet . . .

Kono in aye Thomas, ngo ma onongo ibitimo?

TAM KONG!

Olo itye ki teko mo! Adada, itwero loyo ngat ma keto ayela i komi labongo lweny. I yo ma nining?

- **PE IDOK IYE:** Baibul waco ni: “Laming loko ki teko me dwane ducu ka kiniga omako, ento dano maryek juko kinigane motmot.” (Carolok 29:11) Ka itemo bedo ma komi opye mot kun pe inyuto kiniga ki lworo ka maleng, luyela magi gurumo weko yeli.
- **PE ICUL KWOR.** Baibul waco ni: “Pe wucul wang gin marac ki gin marac i kom dano mo.” (Jo Roma 12:17) Culo kwor bibalone abala.
- **PE IYENY PEKO.** Baibul waco ni: “Dano ma wiye tiyo ka oneno gin marac bino i kome, kanne woko.” (Carolok 22:3) Ka twere, gwokke ki jo ma luyela ki kabedo ma kiromo keto ayela i komi.
- **MI LAGAM MA CUNGO WI LAYELA WOKO.** Baibul waco ni: “Gam me mwolo kweyo kiniga woko.” (Carolok 15:1) Itwero waco gin mo ma tugo nyero. Me labolle, ka layela mo owacci ni icwe tutwal, iromo gamo ni “Gwok nyo atwero dwoko kilona piny!”
- **A WOKO.** Anyaka mo ma tye ki mwaka 19 ma nyinge Nora owacci “Ling alinga nyuto ni iteggi dok itek loyo ngat ma tye ka yelli-ni. Nyuto bene ni idongo kit me jukke keni, ma layela-ni pe kwede.”—2 Temceo 2:24.
- **BED KI GEN I KOMI KEKENI.** Luyela pol kare giyeny jo ma gibwone kekengi dok pe gitwero cung matek i kom ayela. Ki tungcel, pol pa luyela giweki woko ka guneno ni pe ilworogi
- **WAC PEKONI BOT DANO MO.** Ngat mo ma yam obedo lapwony owacci: “Acuko cwiny ngat mo keken ma tye ka nongo ayela me tito pekone woko. Man gin ma atir me atima, dok romo konyo jo mukene bene.”

TIKA ONONGO INGEYO?

Mapat ki keto awano i kom, yelo dano bene kwako:

Yet. “Wiya pe romo wil i kom nying mogo ma gulwonga kwede nyo jami ma guwaco. Gumiyo awinyo calo konya pe dok pe kimara. Twara twara nongo myero gudong wanga, abed ma wanga ocek makwar.”—Celine, 20.

Kwero bedo ki dano. “Lutino kwan luwota gucako weya aweya calo koma ki dobo. Onongo gitimme calo kabedo mo pe pira i nyim meja cam, pi meno onongo pe aromo bedo kacel kwedgi. Abedo ka kok kun acamo kena pi mwaka acel kulu.”—Haley, 18.

Bwura i Intanet. “Iromo balo nying ngat moni nyo kadi wa kwone ki coyo coc manok keken i kompiuta. Lok man bedo calo kimeddo kado iye, ento romo timme!”—Daniel, 14.

LAPENY MADOK I KOM YELO DANO

ADA NYO GOBA

- 1 Kibedo ka yelo dano dong pi mwaki alip mapol.
- 2 Yelo dano obedo tuko mamwa. Pe obedo gin marac.
- 3 Yo maber loyo me juko ngat ma tye ka yeli aye me lweny kwede.
- 4 Ka ineno kitye ka yelo ngati mo, myero pe iket iye tammi.
- 5 Luyela pol kare gipe ki gen i komgi kekengi kadi bed doggi dwong.
- 6 Luyela giromo loko kitgi.

LAGAM

- 1 **Ada.** Me labolle, Baibul tittiwa lok i kom jo Nepil—cog co mogo ma nyinggi te lokke ni “Jo ma Gireto Dano i Ngom.”—Acakki 6:4.
- 2 **Goba.** Bulu mapol gidene woko pien nongo jo mukene gubedo ka keto ayela i komgi.
- 3 **Goba.** Luyela pol kare komgi tek loyo jo ma giyelo, ma nyutti temo lweny i komgi pe binyako nyige.
- 4 **Goba.** Ka otimme kit meno, in bene ibedo labal. Ka ineno kitye ka bwuro ngat moni ci iling woko, in bene idoko labal ma ka konyo me cobo peko man.
- 5 **Ada.** Kadi bed luyela mogo giwakke tutwal, ento pe gitye ki gen i komgi kekengi dok gibwuro jo mukene wek guwiny maber.
- 6 **Ada.** Ka luyela gunongo kony, ci giromo loko tamgi ki kitgi.

GIN MA ABITIMO

Ka layela obino ka yela, abiwaco nyo abitimo jami magi:

Bedo ki gen i komi kekeni bimiyo boti teko mo ma layela-ni pe kwede

MED NGECCI!

Nen katuun me cal ma kigoyo agoya ma wiye tye ni *Kit me Loyo Labwura Labongo Lweny* i www.jw.org/ach. (Yeny i te BUKKE > VIDIO)

6

Atwero Lweny ki Lyeto ma a ki Bot Luwota Nining?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Ka icung matek piri keni, ibidoro kwoni ma ka weko ni jo mukene aye gudor piri.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: Brian iye ocako rubbe cut i kare ma oneno lutino kwan luwote aryo gibino bote. Kiryo i cabit man, gin gutemo diye me mato taa. Man dong obibedo tyen me adekke.

Awobi mukwongo oloko ni:

“Jal itye keni doki? Wek kong anyutti larem mo.”

En odiyo wange ma tye ka wacci “larem” kun woto gin moni ki i jebane ci miyo bot Brian.

Brian oneno taa ma awobi-ni omako i kin cinge ci iye dok orubbe omedde ameda.

Brian owacci, “Wutima kica, atyeko wacciwu con ni an pe . . .”

Awobi me aryone ongolo doge ni: “Jal pe ibed lalworo!”

Brian onongo tekwinny me wacci, “An pe alwor!”

Awobi me aryo oketo bade i wi gwok Brian i yo me lirem, kun wacce ki mwolo ni “Kwany akwanya ya.”

Awobi mukwongo oketo taa cok ki wang Brian ci okwilo lok i ite ni: “Pe wabiwaco bot ngat mo keken. Ngat mo pe obingeyo.”

Kono in aye ibedo Brian, ngo ma onongo ibitimo?

TAM KONG!

Lurem Brian tika gutamo i kom gin ma gitye ka timone? Tika gumoko tamgi pigi kengi? Nen calo pe gutamo. Tye ni, gin gitye ka lubo tam pa luwotgi. Pe gimito bedo pat ki luwotgi, pi meno giweko jo mukene aye doro kwogi.

Ka onongo in aye itye ka nongo lyeto man, ngo ma onongo ibitimo me lweny kwede?

1 YUBBE CON

Baibul waco ni: “Dano ma wiye tiyo ka oneno gin marac bino i kome, kanne woko; ento lakwiya piny medde mere ameda, ci neno can ada.”
—Carolok 22:3.

Pol kare, itwero neno peko woko con. Me labolle, ket ni ineno gurup pa lutino kwan luwoti ma gitye anyim, dok gitye ka mato taa. Ka iniang woko con ni peko bibedo tye, ci ibibedo atera me kemme kwede.

2 TAM IYE

Baibul wacci: “Wubed ma cwinywu leng.”—1 Petero 3:16.

Pennye kekeni ni, ‘Abiwinyo nining lacen ka alubo kor lwak ata?’ Ada, itwero gire nongo cwak pa luwoti pi kare mo. Ento ibiwinyo nining lacen? Tika itye atera me jalo gin ma icung pire wek iyom cwiny lutino kwan luwoti? —Nia 23:2.

3 MOK TAMMI

Baibul wacci: “Ngat aryek gwokkere.”—Carolok 14:16, Lango Baibul.

Kadi ningo, kare bibino ma myero wamok tamwa dok wabikayo adwogi me tam ma wamoko. Baibul loko i kom co mogo calo Yucepu, Yubu, ki Yecu ma gumoko tam matir. Loko bene i kom Kain, Ecau, ki Juda, ma gumoko tam maraco. Ngo ma *in* ibitimo?

Baibul wacci: “Ngat ma lagen i kom jami matidi mo, bibedo lagen bene i kom jami madwong.” (Luka 16:10) Ka dong itamo con i kom adwogi me gin moni dok imoko tammi woko, *tito* ka cunconi twero bedo yot adada dok kelo adwogi maber.

Pe ipar—pe mitte ni myero imi pwoy bot luwoti. I kare mukene, iromo waco mere ki tekwinny ni *PE*. Nyo me wek guniang ni pe ibiloko ka cunconi, iromo wacci:

“Adagi!”

“An pe atimo kodi jami meno!”

“Jal, pe ibal cawa-ni i koma!”

Gin ma pire tek aye ni idok iye cutcut dok ki tekwinny. Ka itimo kit man, ibibedo ki ur i kom kit ma luwoti biweko yelli kwede!

KIT ME LWENY KI NGALA PA LUWOTI

Ka luwoti gitye ka ngalo in kono? Ngo ma iromo timone ka guwacci ni, “Ngo marac—in ibedo lalworo ce?” Nge ni ngala ma kit man obedo dic ma a ki bot luwoti. Iromo dok iye nining? Iromo timo olo jami aryo.

Itwero kweyo ngala man. (“Iloko kakare, an alwor!” Ci itit tyen lok mumiyo ilwor.)

Iromo wiwo ngala man idwoko i komgi. Tit tyen lok mumiyo ikwero ci iwac gin mo ma romo miyo en tamo iye. (“Onongo atamo ni iryek tutwal ma pe itwero mato taa!”)

Ka luwoti gumedde ki ngalo in, a woko! Wi opo ni, ka imedde ki bedo kenyu, lyetone bimedde ki doko gwar. Ka ia woko, nongo inyuto ni pe iye ni jo mukene gulok kiti.

Ngene kene ni pe itwero weyo dic ma a ki bot luwoti. Ento itwero moko tammi i kom gin ma ibitimo, itwero tito ka cungo-ni, dok itwero cung matek. I agikkine, in aye myero iyer gin ma ibitimo!—Yocwa 24:15.

GIN MA ABITIMO

Atwero yubbe me lweny ki lyeto ma a ki bot luwota ki . . .

Ka luwota gitye ka keto lyeto i koma me timo bal, abi . . .

Ka iweko luwoti gudiyi me timo gin mo, ci idoko calo robot ma tye i te twerogi

MED NGECCI!

Nen katuun me cal ma kigoyo agoya ma wiye tye ni *Cung Matek i Kom Lye-to ma Luwoti Keto!* i www.jw.org/ach. (Yeny i te BUKKE > VIDIO)

7

Atwero Lweny ki Dic me Donyo i Tim me Buto Nining?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Tam ma imoko i kom tim me buto bigudo kwoni me anyim.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: Esta gin ki Mike pud gubedo ka winye pi dve aryo keken, ento Esta winyo calo dong engeyo Mike pi kwone kulu. Cawa ducu gibedo ka cwalo mecej ki cim, girii ka lok i cim ma cim aye to nongo peya gutyeko lokgi, dok lokgi rwatte litap! Kombeddi dong, Mike pe mito lok keken.

Pi dve aryo mukato-ni, Mike ki Esta pe gutimo gin mo mapat ki mako cing ki doto dog keken. Esta pe mito timo gin mo makato meno. Ento bene, en pe mito ni gupokke woko ki Mike. Mike miyo ewinyo calo en pud dong mwonya dok pire tek ya! En tamo ki i cwinye ni, 'Kit ma an wan ki Mike wamarre adada . . .'

Ka dong idit ma iromo cako winye wun ki ngati mo dok gin ma tye ka timme i kom Esta-ni bene tye ka timme i komi, ngo ma onongo ibitimone?

TAM KONG!

Ka ipye ki i wi yat kun itemo tuk calo winyo, ci ibideno can. Man bene rom aroma ka ituro cik ma kwako kit ma atir calo en ma wacci: "Wuwek tim me kwele obedi."—1 Jo Tecalonika 4:3.

Adwogi ango ma bino pi kwero lubo cik man? Baibul waco ni: "Ngat ma timo tim kwele balo kome kene." (1 Jo Korint 6:18) I yo ma nining?

Lukwed lok gutyeko niang ni bulu mapol ma gudonyo i tim tarwang ginongo peko calo ma kiryeyogi piny kany.

- **AREMCWINY** Pol pa bulu ma gudonyo i tim kwele lacen gukoko ange.
- **RWENYO GEN.** I nge donyo i tim buto ma pe oporre, ngat man cako pennyne kekene i kom lawote ni, 'En mono obuto ki anga *mukene?*'
- **TUR CWINY.** Ki i cwinygi, pol pa anyira gimito ngat ma *bigwokogi* ento pe ngat ma tuko kwedgi atuka. Dok, awobe mapol mitigi a woko ki i kom nyako ma dong otyeko buto kwedgi.

Ngec ma pire tek: Ka idonyo i tim me buto ma peya inyomme, ci ibikwanyo deyo woko ki i komi pien nongo ijalo gin mo ma pire tek tutwal. (Jo Roma 1:24) Komi pire tek tutwal me jalone ajala kumeno!

Nyut ni in dano ma cung matek pi gin matir ki 'weko tim me kwele.' (1 Jo Tecalonika 4:3) Dong, nino mo ka inyomme, ci *itwero* nongo mit pa buto. Dok ibinongo mitte ducu, labongo lworu, koko ange, ki dong par ma bino macalo adwogi me donyo i tim kwele.—Carolok 7:22, 23; 1 Jo Korint 7:3.

Tim me buto obedo mic ma Lubanga omiyo bot jo mu-nyomme keken. Ka idonyo i tim me buto ma peya inyomme nongo itiyo ki mic man i yo marac. Obedo calo kwanyo bongo mo maleng ma ngat mo omini macalo mic ci itiyo kwede me dunyo ot

PI ANYIRA KEKEN

Pol pa awobe giwaco ni pe gitwero nyomo anyaka ma dong gutyeko buto kwede woko. Pingo? Pien ni gimito nyako ma nongo pud leng!

Tika meno miyo ibedo ki ur—nyo weko akemo maki? Ci wi myero opo ni: Filim ki tuko mogo me TV weko tim buto i kin bulu me mwaka apar ki wiye nen calo gin ma pe rac dok kelo yomcwiny nyo bene obedo mar me ada.

Pe iwek kibwoli! Jo ma gitemo biti me donyo i tim me buto ma peya inyomme gitye ka yenyo yo me cobo mitigi keken.—1 Jo Korint 13:4, 5.

PI AWOBE KEKEN

Ka in itye ka winye ki nyako mo, penye kekeni ni, ‘An tika aparo pi nyako-ni?’ Ka lagammi tye ni eyo, ci yo mene maber loyo ma itwero nyutone kwede? Iromo nyutone ki bedo ki *teko* me cung pi cik pa Lubanga, nyuto *ryeko* me gwokke ki atematema, ki dong bedo ki *mar* me keto pi miti pa anyaka-ni mukwongo.

Ka itye ki kit magi, ci lupal cwinyi bene biwinyo calo anyaka me Culam ma owaco ni: “Laco ma amaro-ni mera kikome ki an bene a mere.” (Wer pa Solomon 2:16) Me ketone i yo macek, en bimari i yo matut makato!

IN ITAMO NINGO?

- ▶ Ngat mo ma mari ada tika romo timo gin ma cwero cwinyi nyo wano komi?
- ▶ Tika ngat mo ma paro piri twero biti me balo watti ki Lubanga? —Jo Ibru 13:4.

GIN MA ABITIMO

Ka ngat mo openyi me buto kwede, ibidok iye nining?

Ngo ma romo weko inongo ni tek me kwerone woko?

Ngo ma itwero timone me gwokke ki i atematema magi ma romo miyo idonyo i tim tarwang?

TAM

Ka ngat moni tye ka biti me buto kwede kun wacci, “Ka imara, ci ibiye,” in bene cung matek idokke iye ni, “Ka *imara*, ci pe ibipenyo!”

TAM

Ka odok i kom kit ma awobi myero oter kwede nyako nyo kit ma anyaka myero oter kwe-de awobi, cik maber me aluba aye ni: Ka obedo gin mo ma pe imito ni lunyodo-ni guneni ka timone, ci myero pe ibed ka timone.

8

Ngo ma Myero Ange i Kom Tim me Diyo Dano i Buto?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Mwaka ki mwaka, dano milion mapol kibuto kwedgi tektek nyo kinywarogi, dok man timme tutwalle i kom jo matino.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Laco ca obolo Annette piny i ngom ma Annette peya oniang gin ma tye ka timme. Annette owacci, “Atute ki kerona ducu me lweny kwede. Atemo dange, ento yamo keken aye okatti woko ki i dogga. Acore, agweye, adongge, dok agware. Meno aye kare ma dong awinyo ka pala cobba. Koma weng oto woko lirut.”

Kono gin ma kit man otimme i komi, ngo ma onongo ibitimone?

TAM KONG!

Kadi bed iyubbe con—gwok nyo ki bedo ma wangi twolo ka itye ka wot i dyewor—jami maraco pud twero timme. Baibul wacci: ‘Ngat madwir pe loyo ngwec, nyo jo makwiri i tic pe gin aye jo ma gipwoyogi, pien kare kacel ki jami ma timme atura poto i komgi ducu.’—Latitlok 9:11.

Ngat ma obuto ki Annette tektek-ki obedo ngat ma en pe ngeyo; man bene timme i kom bulu mogo. Ento bot jo mukene, wadigi nyo jo ma gingeyo aye buto kwedgi tektek. I kare ma Natalie tye mwaka apar keken, bulu mo ma bedo cok ki ganggi obuto kwede tektek. En owacci, “Onongo alwor dok lewic omaka tutwal mumiyo i acakkine pe atuco gin mutimme i koma bot ngati mo keken.”

PE IN AYE ITIMO BAL

Annette cwinye pud pide pi gin mutimme i kome. En owacci, “Wiya tiko po i kom gin mutimme i dyewor meno. Atamo ni onongo myero alweny matek loyo kit ma alwenyo kwede. Ento lok ada tye ni, i kare ma en ocoba, koma weng oto woko ki lworo. Onongo dong pe atwero timo gin mo keken, ento awinyo calo onongo *myero* atim gin mo.”

Natalie bene lwenyo ki poto cwiny. En owacci, “Onongo myero pe agen awobi-ni. Lunyodona onongo gitye ki cik ni an ki lamera omyero wabed kacel ka watye ka tuko woko, ento an pe awinyogi. Dong, awinyo calo amiyo kare bot jiraniwa me keto awano i koma. Gin mutimme-ni ocwero cwiny lupacowa, dok akok i koma kekena pi man. Man aye gin ma turo cwinya loyo.”

Ka iwinyo calo Annette nyo Natalie, nge ni dano ma kibuto kwede tektek nongo *pe oye tam pa ngat-ti*. Jo mogo giwoko lok man nen calo gin ma pe rac tutwal, kun giwaco ni dong tye i remo pa awobe me nywaro anyira nyo ni jo ma kibuto kwedgi tektek aye guywayo moro ki lakalakidi. Ento pe pore me buto tektek ki ngat mo keken. Ka gin marac kit man otimme i komi, *pe in aye itimo bal!*

Ngene kene ni, kwano lok man ni “pe in aye itimo bal” yot; ento ye lokke twero bedo tek. Jo mukene pe gitito gin mutimme ci gibedo ma cwinygi pidogi dok ki tam maraco. Ento ling alinga konyo nga—in nyo labal-li? Tito gin mutimme bikonyo in.

TIT GIN MUTIMME I KOMI

Cwercwiny ma iwinyo romo bedo pek tutwal, ma pe iromo tingone piri keni. Pingo pe inong kony ki tito kit ma iwinyo kwede bot ngat mo?

Baibul titiwa ni i kare ma dong peko ociro laco ma kite atir ma nyinge Yubu, en owacci: “Abiloko lok ducu, pien cwinya dong odoko kec.” (Yubu 10:1) In bene iromo nongo adwogi maber ki timo gin acel-li. Lok ki ngat mo ma igeno twero konyi me niang gin mutimme ki me nongo kwe cwiny.

Annette onongo ni man lok ada. En owacci: “Aloko ki larema mo macok, ci en ocuko cwinya me lok ki luelda aryo me kacokkewa. Cwinya yom ni atimo kumeno. Gin gubedo piny me lok kweda tyen mapol dok guwacca gin ma onongo amito winyone kikome—ni gin mutimme-ni pe obedo balla. Pe atimo bal mo *keken*.”

Natalie oloko ki lunyodone i kom gin mutimme. En owacci, “Gin gukonya mada. Gucuko cwinya me lok iye, dok man okonya pe me bedo ki cwercwiny nyo gwoko akemo i cwinya.”

Natalie bene onongo kwe cwiny i lega. En owaco ni, “Lok ki Lubanga okonya mada, tutwalle i kare ma onongo atamo ni pe aromo yabo cwinya bot dano mo mukene. Ka atye ka lega, aloko agonya. Man kela kuc dok weko wiya pye mot.”

In bene itwero nongo ni “kare me cango dano” tye. (Latitlok 3:3) Gwok komi dok inong kony wek wang bur ma i cwinyi ocang woko. Nong yweyo muromo. Dong ma pire tek loyo, jenge i kom Jehovah, Lubanga ma lakwecwiny.—2 Jo Korint 1:3, 4.

KA IN DONG IDIT MA IROMO CAKO WINYE KI NGAT MO

Ka in anyaka dok kitye ka diyi me donyo i tim carocaro, pe rac me waco ki tekwinny ni, “Pe itim meno!” nyo, “Kwany cingi woko ki i koma!” Pe ilwor ni man bimiyo ipokke woko ki awobi ma wutye ka winye kwede. Ka en opokke woko kwedi pi lok man, nyuto ni en pe oporre piri! In ipore me nongo laco kikome, ma nyuto woro piri ki pi cik ma ilubo.

GIN MA ABITIMO

Ka cwinya tye ka pida pi gin mutimme, abi . . .

Ngat madit ma an ageno dok atwero titte lok ma i cwinya aye . . .

MED NGECCI!

Nen vidio ma wiye tye ni *Gin ma Luwoti Giwaco—Nywaro Dano ki Tim Macilo* i www.jw.org/ach. (Yeny i te BUKKE > VIDIO)

LAPENY MADOK I KOM NYWARO DANO KI TIM MACILO

“I kare ma pud atye i cukul, awobe onongo gitelo kalegana ki i ngeya ci giwaco ni pud dong abiwinyo maber ya ka abuto kwedgi.”—Coretta.

Tika itamo ni awobe-ni gubedo ka

- A Tuko atuka kwede? B Loko lok oree? C Nyware ki tim macilo?

“I kare ma watye i bac me cukul, awobi mo ocalo loko lok macilo bota kun mako koma. Adongo cinge ci awacce ni oa woko ki ka ngeta. En onena calo abedo dano ma wiye oywayo yamo.”—Candice.

Itamo ni awobi-ni obedo ka timo gin ango i kom Candice?

- A Tuko atuka kwede? B Loko lok oree? C Nyware ki tim macilo?

“Mwaka mukato-ni, awobi mo obedo ka vacca ni emara dok emito ni wacak winye kwede kadi bed awacce teretere ni pe amito. I kare mukene en onongo bedo ka yweyo bada. Awacce ni ojuk timone, ento en omedde ameda. Ka dong, i kare ma akulle piny ka tweyo warna, en otugi bapo duda.”—Bethany.

Itamo ni awobi-ni obedo ka timo gin ango i kom Bethany?

- A Tuko atuka kwede? B Loko lok oree? C Nyware ki tim macilo?

Lagam matir pi lapeny adek-ki ducu aye C.

Ngo mumiyo nywaro dano ki tim macilo pat ki loko lok oree nyo tuko mamwa?

Nywaro dano ki tim macilo obedo gin ma ngat acel timo i kom lawote. Tim man medde kadi bed ngat ma kitye ka nywaro-ni okwero. Kodi anywar man obedo gin marac tutwal. Tweru o wa i buto ki dano tektek.

9

Tika Omyero Aye ni Kwo Ocakke Pire Kene?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Ka kwo ocakke pire kene, ci tyen lok me kwo pe. Ka kwo kicweyo acweya, ci watwero nongo lagam i kom lapenywa ma kwako kwo ki anyimwa.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: Alex tye ma wiye onywene woko. En ma naka yam gire ye ni Lubanga tye dok en aye ocweyo jami ducu. Ento tin, lapwonye me *biology* owaco ki tekwinny ni lok me cayan ma kikwedo moko ni kwo ocakke pire kene. Alex pe mito nen calo laming i nyim dano. En tye ka tamo ni, 'Ka lucayan gukwedo ci gumoko ni tye ada, an dok atwero kwerone nining?'

Kono in aye ibed Alex, tika onongo ibiye ni kwo ocakke pire kene pien ni bukke me cayan tito ni meno lok ada?

TAM KONG!

Jo ma giye ni kwo ocakke pire kene kacel ki jo ma giye ni Lubanga aye ocweyo kwo pol kare girune me waco *gin* ma giye iye labongo ngeyo *tyen lok* mumiyo giye iye.

- ▶ Jo mogo giye ni kwo kicweyo acweya pien ni meno aye gin ma kipwonyogi i kanica.
- ▶ Jo mukene giye ni kwo ocakke pire kene pien meno aye gin ma kipwonyogi i cukul.

Waco ni Ngat mo pe ocweyo
kwo obedo lok me mingo
marom aroma ki waco ni
ngat mo pe ogedo ot man

LAPENY ABICEL MA MYERO ITAM IYE

Baibul waco ni: “Ot mo keken dano aye ma gero, ento ngat ma gero jami ducu en aye Lubanga.” (Jo Ibru 3:4) Meno tika obedo gin ma dano maryek twero ye iye?

GIN MA DANO WACO: Jami ducu ma i polo ki lobo obino macalo adwogi me *big bang* (gin moni ma omwoc).

- 1 Anga nyo ngo ma omiyo gin meno omwoc?
- 2 Lok mene ma obedo me ryeko—ni kwo ducu ocakke pire kene nyo ni ngat mo aye ocweyo jami ducu?

GIN MA DANO WACO: Dano olokke ki i kom lee.

- 3 Ka ada dano olokke ki i kom lee—calo ayomgi-ni—ci pingo apokapoka madit adada tye i kin kit ma adam wi dano tiyo kwede ka kiporo ki pa ayom?
- 4 Pingo kadi kwo pa jami matino adada calo kwidi ma pe kitwero neno ki wang, bene pud lucayan pe gitwero niang iye?

GIN MA DANO WACO: Pwony ni kwo ocakke pire kene obedo gin ma kikwedo ci kimoko ni tye ada.

- 5 Tika ngat ma waco gin man dong okwedo en kikome?
- 6 Dano adi ma giye ni kwo ocakke pire kene pien ni *kiwacigi* ni jo maryek ducu giye pwony man?

Julia owacci, “Ka itye ka wot i bunga ci inongo ot mo mamwonya adada, tika ibitamoni: ‘Man obedo gin me aura mada! Yadi nen calo gupoto kun gicanne kekengi i yo maber me yubo ot-ti.’ Ngene kene ni pe ibitamoni kumeno! Kodi tam meno pe nyuto ryeko. Dong pingo myero waye ni jami ducu ma i polo ki lobo-ni ocakke pire kene?’”

Gwen owacci, “Go kong ni ngat mo owacci ni bom omwoc i ot ka ma kigoyo iye bukke, omiyo inki okir i kor ot ki i wiye ci ocoyo dikconari mo magwar. Itwero ye lok meno?”

PINGO IN IYE I KOM LUBANGA?

Baibul cuko cwinyi me tic ki “ryekoni kacel ki niang matut ma itye kwede.” (Car. 3:21) Niyeni i kom Lubanga pe myero ojenge mere i kom

KIT MA IWINYO KWEDE (Awinyo mere calo teko mo ma lamal tye)

TAM PA JO MUKENE (Abedo ka ma dano mapol gitye ludini)

DIC (Lunyodona gupwonya me ye i kom Lubanga—pe obedo gin ma ayero an kikoma)

Me kaka meno, myero ibed ki tyen lok mucwiny me ye i kom gin moni.

Teresa owacci, “Ka atye i kilaci, ma awinyo lapwony tito kit ma dul komwa mapat-pat tiyo kwede i yo me aura, pe abedo ki akalakala mo ni Lubanga tye. Dul komwa ducu, kadi matidi loyo, tye ki ticce, dok tic magi timme ma wan wabedo ata ma pe wangeyo. Komwa pud dong obedo gin me aura ya!”

Richard owacci, “Ka aneno gurofa maboco, meli mado-ngo, nyo mutoka, apenye ke-kena ni, ‘Anga ma oyubo gin man?’ Jo maryek aye gitwero yubo mutoka, pien, myero kiket jami matino tino mapol kacel kun kineno ni ducu tiyo maber, ka dong mutoka twero ngwec maber. Dong ka ngat mo maryek aye myero oyub mutoka, ci wan dano bene kicweyowa acweya.”

Anthony owacci, “Ka amedde ki kwano cayan, anongo ni pwony ni kwo ocakke pire kene kara tere otuc.” En bene omedde ni, ye ni kwo ocakke pire kene tek tutwal ka iporo ki ye i kom Lacwec.

TAM I KOM LOK MAN

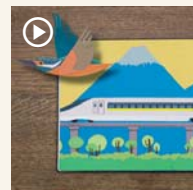
Kadi bed lucayan dong gukwedo lok pi mwaki mapol ata i kom pwony ni kwo ocakke pire kene, ento tamgi pe rwatte i kom kit ma man otimme kwede. Dong ka lucayan pe giromo moko tamgi i kom pwony man—kun gin aye kiterogi calo jo maryek—ci ngo ma gengo in ki bedo ki akalakala iye?

GIN MA ABITIMO

Go kong ni latin kwan lawoti owacci ni: “An pe aye i kom Lubanga. In kono?” Co piny kany gin ma onongo ibiwaco.

MED NGECCI!

Nen vidio ma wiye tye ni *Gin ma Luwoti Giwaco—Ye i Kom Lubanga* i www.jw.org/ach. (Yeny i te BUKKE >VIDIO)

10

Baibul Twero Konya Nining?

GIN MUMIYO PIRE TEK

Baibul wacci “ginacoya ducu ma yam gicoyo, gicoyo pi teko pa cwiny pa Lubanga.” (2 Temceo 3:16) Ka man obedo lok ada, ci Baibul romo miyo boti tira ma mitte.

NGO MA ONONGO IN IBITIMO?

Go kong ni: David tye ka wot i caro mo i dyewor ma piny-nye col adada. Dong, kit ma piny col tutwal-li, en pe twero neno odi ki yo maber. En oniang ni erweny woko. Nen calo ongak i yo ma myero pe olubi.

Kono in aye ibed David, ngo ma onongo ibitimo?

TAM KONG!

Itwero yero me timo jami mogo:

- A** Penyo ngat mo wek onyutti yo.
- B** Tic ki toc me menyo yo.
- C** Medde ameda ki wot, kun igeno ni ibio ka ma icito iye-ni.

Ngene kene ni tam me adek-ke aye ma dong konye *peke* loyo.

Tam me arylene olo ber loyo tam me acel pienni ibibedo ki toc kare ducu ka itye ka wot, kun konyi me menyo yoni.

Baibul romo konyi i yo acel-li!

Buk man ma pud dong kipoko loyo-ni twero

- ▶ mini tira ma konyi me lweny ki peko me kwo
- ▶ konyi me niang ngat ma ibedo ki me yubo kiti
- ▶ nyutti kit me bedo ki kwo ma pud dong ber loyo

GAMO LAPENY MA PIGI TEGO MA MAKO KWO

Cakke ma wan pud watino, wapenyo lapeny.

Pingo polo tye ma bulu?

Lakalatwe mono kiyubo ki ngo?

Lacen, wacako penyo lapeny ma mako lobo-ni.

Pingo jami maraco timme?

Pingo dano to?

Ket ni lagamgi onongo tye wacon i Baibul kono?

Jo mapol giwacci Baibul opong ki lok me ododo ma tere pe, ni lokke dong karene okato woko, nyo lokke niang iye tek ma pe larre. Ento meno obedo lok ada i kom Baibul, nyo obedo gin ma dano gitamo i kom Baibul?

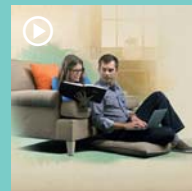
Me labolle, dano gitamo ni Baibul wacci Lubanga aye doro lobo man. Ento meno twere nining? Lobo-ni dong tye marac ma okato ka wange woko! Opong ki arem cwiny ki deno can, two ki to, can lim, ki peko ma poto atura. Lubanga ma lamar twero timo jami magi nining?

Tika imito ngeyo lagamme? Gin ma Baibul waco i kom ngat ma doro lobo man twero keli ur!

Oromo bedo ni iniang ni tam ma kimiyo i brocuwa man jenge i Baibul. Lucaden pa Jehovah gipe ki akalakala mo ni Baibul aye miniwa tira ma genne. Man obedo lok ada pien ni Baibul “gicoyo pi teko pa cwiny pa Lubanga. Konyo me pwony, me juko dano, me tiro kit pa dano.” (2 Temceo 3: 16, 17) Pore piri me ngiyu buk man ma dong orii loyo—ento pud tiyo wa i kare-ni!

MED NGECCI!

Nen vidio ma wiye tye ni
Pingo Omyero Ikwani Baibul?
i www.jw.org/ach.

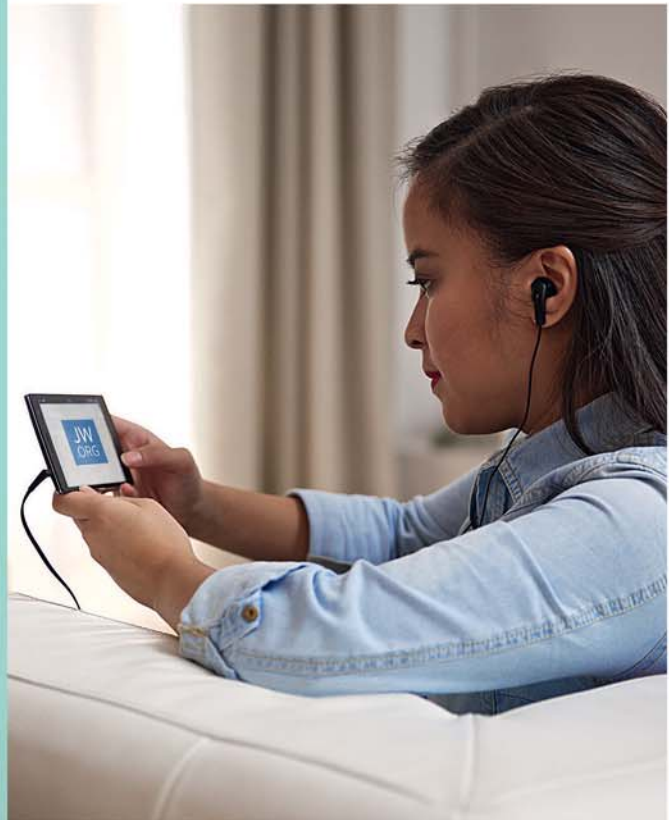

Kony pi Jo Matino

Nong lagam pi lapeny
mogo calo:

- ▶ An Mono Abedo Anga?
- ▶ Pingo Aparo Tutwal pi Kit ma Anen Kwede?
- ▶ Atwero Lok ki Lunyodona Nining?
- ▶ Ngo ma Myero Atim ka Atimo Bal?
- ▶ Ka Atye ka Nongo Ayela i Cukul Kono?
- ▶ Atwero Lweny ki Lyeto ma a ki Bot Luwota Nining?
- ▶ Atwero Lweny ki Dic me Donyo i Tim me Buto Nining?
- ▶ Ngo ma Myero Ange i Kom Tim me Diyo Dano i Buto?
- ▶ Tika Omyero Aye ni Kwo Ocakke Pire Kene?
- ▶ Baibul Twero Konya Nining?

Lapeny magi kinyamogi
i brocuwa man.

TM

Kabedo me Intanet pa
Lucaden pa Jehovah

Meny bok man nyo
cit i www.jw.org/ach

Ypg-AC
230125